

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DE LA PIETROSU - COSTEȘTI, JUDEȚUL BUZĂU

Campania 1998

dr. EUGEN - MARIUS CONSTANTINESCU
drd. STĂNICĂ PANDREA

Satul Pietrosu, aparținând de comuna Costești, județul Buzău, este situat pe malul drept al pârâului Călmățui, la circa 8 km Sud - Sud-vest de Buzău, 4 km Nord - Vest de Gherăseni și 1 km Vest de DN 2 București - Urziceni - Buzău.

Situl se află la marginea de nord-est a satului, în punctul *La arman*, pe un pinten de terasă ce înaintează spre albia Călmățuiului și a fost afectat de intervenții moderne în trei rânduri: **a.** în anii 1963 - 1965, când s-au construit grajdurile fostului C.A.P., cu care ocazie au fost descoperite vase din ceramică și câteva ceturi din bronz; **b.** în anii 1991 - 1997 locuitorii din sat au luat lut pentru nevoi gospodărești, săpând o groapă de împrumut; **c.** în vara anului 1998 terasa Călmățuiului a fost transformată în groapă de împrumut de către CCCF Iași, care, fără autorizație, a luat loess pentru lucrările de lărgire a șoselei București - Urziceni - Buzău.

Cele două gropi de împrumut au distrus un număr apreciabil de complexe arheologice, fapt care a impus demararea săpăturilor arheologice de salvare. În momentul în care Muzeul Județean Buzău a oprit intervenția constructorilor, în pereții celei de a doua gropi de împrumut se observau câteva complexe arheologice, afectate de excavatoare.

În campania 1998 am urmărit două obiective: **a.** cercetarea complexelor arheologice parțial distruse de groapa de împrumut a drumarilor - numită de noi Suprafața α ; **b.** deschiderea a două secțiuni, perpendiculare una pe cealaltă, și o casetă pentru precizarea marginilor așezării. De asemeni, am luat măsuri pentru blocarea accesului utilajelor, atelajelor și hoților de lut, precum și pentru supravegherea permanentă a sitului, inclusiv după încheierea campaniei.

Într-o primă etapă am îndreptat malurile S α (groapa de împrumut 2), obținând un profil în care s-au evidențiat douăzeci de complexe arheologice. În a doua etapă am deschis două secțiuni - S 1 = 40 x 2 m, S 2 = 30 x 3 m și Caseta 1 = 13 x 10 m, împărțită în două subcasete 1 A și 1 B. În S 1, S 2 și Cas 1 am sistat săpătura la - 0,40 m, adică la nivelul de la care au început să se evidențieze primele gropi, dintre care unele, datorită dimensiunilor, pot fi socotite gropi de bordeie.

Complexele arheologice evidențiate în această fază a cercetărilor pot fi clasificate cultural astfel: **a.** *cultura Boian - Giulești* - un bordei; **b.** *prima epocă a*

fierului - o groapă; *c. Latén-ul geto-dacic* - un bordei; *d. cultura Sântana de Mureș* - o locuință - bordei, un cuptor (?), 5 gropi; *e. civilizația medievală românească* - 4 gropi.

A. Așezarea neolitică

C 8 Bordeiul 2 Boian - Giulești

A fost identificat sub forma unei gropi cu $D = 7$ m, $d = 4$ m, adâncimea de 65 - 68 cm, având și o treaptă cruțată la săpare. La nivelul inferior al gropii se putea observa amenajarea podinei din lut gălbui - nisipos.

Umplutura gropii bordeiului era formată dintr-un sediment brun - gălbui, pigmentat cu cărbuni și mici fragmente de pereți neincendiați. În profil se observa faptul că umplutura bordeiului era formată din două nivele suprapuse. La partea superioară a fiecărui nivel era un strat masiv de oase și fragmente ceramice. Cele două nivele atestă existența a două etape / momente de utilizare / reutilizare a bordeiului: **a.** etapa de locuire, distrugere și abandonare a bordeiului (reprezentată de nivelul inferior); **b.** etapa de reutilizare a gropii bordeiului ca groapă menajeră (reprezentată de nivelul superior).

În campania 1998 am reușit să cercetăm doar nivelul superior aparținând momentului în care bordeiul era reutilizat ca groapă de resturi menajere. Materialul ceramic descoperit în acest nivel se încadrează în faza Giulești a culturii Boian. Am descoperit fragmente ceramice provenind de la următoarele tipuri de vase:

a. fragmente de borcane barbotinate, decorate cu brăuri alveolate sub buză; fragmente de castroane și chiupuri barbotinate;

b. vase bitronconice, tipsii, vase cu picior inelar, decorate cu motive incizate și excizate (decorul excizat are strânse analogii cu materialele similare descoperite la Giulești - Sârbi, Lișcoteanca - *Movila din Baltă*, și Ciulnița - Slobozia);

c. fragmente de pahare, cupe și vase tronconice îngrijit lustruite și decorate cu pliseuri și motive incizate.

Legată de problema încadrării culturale este și prezența unor fragmente ceramice care nu sunt tipice pentru mediul cultural Boian - Giulești și Boian - Vidra:

a. pe unele fragmente din pastă semifină apar caneluri late și motive decorative combinate, formate din excizie asociată cu benzi incizate și hașurate; aceste motive sunt mai apropiate de mediul cultural precucutenian (analogii strânse se pot stabili cu materialele de tip Precucuteni I);

b. s-au descoperit vase din pastă fină, de formă bitronconică și profil sinuos decorate cu caneluri fine, precum și vase din pastă semifină cu profil sinuos, decorate cu benzi incizate umplute cu împunsături; aceste caracteristici nu sunt tipice mediului cultural Boian - Giulești și Boian - Vidra, fiind mai apropiate cu mediul cultural vincian (foarte probabil, elementele culturale vinciene se încadrează în orizontul cronologic Vinča C);

c. trebuie spus că nu s-au descoperit motive decorative de tip liniar-ceramic, nici măcar de tradiție liniar-ceramică.

Descoperirea unor materiale ceramice Boian - Giulești de un tip evoluat în asociere cu materiale de tip Precucuteni I și Vinča C este în măsură să determine o schimbare a imaginii clasice (dogmatice ?) a culturii Boian din NE Câmpiei Române, precum și o nuanțare a unor sincronisme cultural - cronologice. Se impun totuși unele rezerve, întrucât aceste materiale au fost găsite într-o groapă de bordei reutilizată ca groapă de resturi menajere.

B. Nivelul hallstattian

C 26 Bordeiu 6, Groapa 27

Complexul 26 = B 6, probabil o locuință, a apărut pe profilul Suprafeței α în zona de est, sub forma unei gropi cu colțurile rotunjite. S-a observat de la - 0,20 m (în această zonă terenul a fost parțial decapat de buldozere) și coboară până la - 1,10 m. În umplutura de culoare galben - maronie se aflau fragmente ceramice de factură hallstattiană.

Groapa 27 a apărut tot pe profilul de est, spre nord de C 26. Are formă cilindrică, cu fundul rotunjit. În umplutura de culoare galbenă erau depuse fragmente dintr-o strachină cu fundul concav, marginea foarte puțin ridicată față de orizontală și buza scundă, ușor invazată, cu marginea simplă; culoarea la interior / exterior este castanie, iar miezul peretelui este galben - pal.

Cele mai apropiate analogii pentru ceramica din cele două complexe se găsesc în ceramica aspectului cultural Ferigile. Rămâne ca eventuale alte descoperiri să permită o mai exactă încadrare cultural - cronologică a complexelor hallstattiene de la Pietrosu - Costești.

C. Nivelul Latén geto - dacic

C 11 B 3 Locuința 1

A apărut în secțiunea S 1, carourile 14 - 16, la adâncimea de - 0, 30 m. Umplutura este de culoare maronie. În umplutură au apărut câteva oase de animale, fragmentare, fragmente dintr-un vas - sac, lucrat cu mâna, de culoare cărmiziu - castanie, cu pietricele în pastă, decorat cu un brâu alveolat, un fragment de toartă de amforă și un arc de fibulă din bronz. Vasul are bune analogii în ceramica geto - dacică lucrată cu mâna. Pe baza acestor materiale, propunem atribuirea provizorie a acestei locuințe unui nivel de locuire geto-dacic.

D. Așezarea Sântana de Mureș

C 7 - B 1 locuință semiîngropată

Apare în profilul de Vest al Suprafeței α ; se observă sub forma unei gropi cu $D = 6,50$ m (cât se vede pe profil), de la suprafață (terenul a fost în parte decapat de buldozere) până la $- 0,80 / 0,90$ m; umplutura este de culoare cenușiu - galbenă. Din umplutură au fost recoltate fragmente ceramice cenușii, lucrate la roată; provin din borcane, străchini cu marginea verticală, o cană cu o toartă. Ceramica se încadrează în aceea specifică culturii Sântana de Mureș, cu analogii la Gherăseni, Târgșor etc.

C 1 Cuptor

În urma intervenției excavatorului, pe profilul de Sud - Est al $S \alpha$ s-a observat o groapă cu fundul plat și pereții invazați, puternic arși, formând o crustă groasă de 6 - 8 cm; bolta era prăbușită parțial pe vatră, parțial în umplutură; la mijlocul și imediat deasupra vetrei, atât sub cât și peste un fragment de boltă prăbușit se afla un strat consistent de cenușă și cărbuni. Umplutura era un sediment castaniu / brun în care erau amestecați bulgări de pământ galben, puține fragmente ceramice de mici dimensiuni, lucrate la roată, și câteva fragmente de oase de animale, unele aflate chiar pe vatră.

Cuptorul a fost săpat prin cotlonire în peretele unei gropi dispusă spre Sud - Sud-est de acesta, groapă care s-a observat după golirea instalației și nu a fost încă cercetată. Ulterior încetării funcționării cuptorului, groapa de deservire a fost parțial distrusă și suprapusă se două gropi medievale. Ca urmare a decapării parțiale a terenului de către drumari în zona respectivă, vatra cuptorului se află la $- 1,00$ m față de nivelul actual de călcare, iar bolta la $- 0,30 / 0,35$ m.

Prezența oaselor în umplutura cuptorului sugerează, cu destul de mare probabilitate, destinația acestuia, anume pentru activități gospodărești. Cu rezerva de rigoare, impusă și de prezența celor două gropi medievale care suprapun groapa de deservire, optăm pentru atribuirea acestui cuptor nivelului de locuire Sântana de Mureș.

C 3 - Gr. 2, C 4 - Gr. 3, C 5 - Gr. 4, C 18 - Gr. 16, C 19 - Gr 17

Complexul 3 = Groapa 2 este, de fapt, umplutura de culoare neagră a unei gropi de mari dimensiuni: $D = 2,40$ m, care pornește de la suprafață (terenul a fost decapat de buldozere) și avea adâncimea de 2,35 m. Din cauza pământului negru care constituie umplutura, a fost ocolită de excavatoriști și a rămas izolată la marginea de Sud a Suprafeței α . În umplutură au fost găsite câteva fragmente ceramice Sântana de Mureș

și oase de animale. Este vorba, probabil, de o groapă de împrumutat lut folosită de membrii comunității care viețuiau aici în secolul IV d. Hr..

Gropile 3 și 4 au fost în cea mai mare parte distruse de excavatoare; s-au păstrat părți din umplutura lor pe profilul de vest. Fragmentele ceramice recoltate din aceste resturi de gropi sunt de factură Sântana de Mureș.

Groapa 16 a apărut în S 1, carul 8, la - 0,20 m și s-a epuizat repede; în umplutura de culoare maroniu - cenușie a avut câteva fragmente ceramice Sântana.

Groapa 17 a apărut în S 1, caroul 10 - 11, la - 0,17 m, avea o formă alungită, iar în umplutura de culoare maroniu - cenușie se aflau câteva fragmente dintr-o cană cenușie, la roată, din pastă fină, aparținând culturii Sântana de Mureș.

Civilizația medievală românească

C 2 - Gr. 1, Gr. 25, Gr. 31 și Gr. 32

Gropile 1 și 25 au fost surprinse pe profilul Suprafeței α , în zona de Est. Fragmentele ceramice din umplutura lor aparțin evului mediu dezvoltat.

Gropile 31 și 32 au apărut după răzuială în afara marginii de Sud - Est a S α , în zona cuptorului. Au fost săpate parțial, până la adâncimea de - 0,45 m. Materialul recoltat este amestecat: neolitic, Sântana de Mureș, medieval. În groapa 31 a fost găsită o suliță din fier cu lama scurtă lată și vârful rupt; este produsul unui atelier local. Prezența ceramicii medievale asigură atribuirea celor două gropi civilizației medievale românești.

*
* * *

Cercetările de la Pietrosu - Costești din campania 1998 au permis înregistrarea unor rezultate de un real interes științific: **a.** a fost identificată o *așezare neolitică aparținând culturii Boian*, singura abordată științific până în prezent în județul nostru, din care a fost recoltat material arheologic care permite concluzii și ipoteze noi asupra raporturilor cultural - cronologice cu zonele / faciesurile învecinate; **b.** au fost localizate *complexe arheologice din prima epocă a fierului*, fiind precizat situl din care provin descoperirile semnalate în anii 1963 - 1965; **c.** pe acest amplasament a existat o *așezare geto-dacică*, din care a fost cercetată o locuință; **d.** a fost identificată încă o *așezare a purtătorilor culturii Sântana de Mureș*, fapt ce contribuie la completarea informației privind evoluției zonei în secolul IV și la începutul secolului V d. Hr; **e.** au fost cercetate *complexe arheologice aparținând civilizației medievale românești*.

Bogăția și diversitatea materialului arheologic, complexitatea problemelor ridicate de aceste descoperiri și menținerea pericolului ca aceste vestigii să fie distruse prin intervenții antropice necontrolate fac imperios necesară continuarea cercetării sitului de la Pietrosu - Costești.